

sygn. akt XVII AmC 17809/13

UZASADNIENIE

W dniu 2013-06-05 powodowie J. R., M. H., T. A., W. M., J. M., Stowarzyszenie (...) w Ł., reprezentowani przez pełnomocnika radcę prawnego P. B. złożyli łącznie sześć pozwów przeciwko pozwanym A. S. oraz G. B.. W pozwach tych domagali się odpowiednio uznania za niedozwolone i zakazanie wykorzystywania w obrocie z konsumentami postanowienia zawartego we wzorcu umowy:

„Sklep (...) zastrzega sobie prawo do odmowy realizacji zamówienia w przypadku gdy na stronach sklepu wystąpią nieoczekiwane błędy polegające na wyświetleniu niewłaściwej ceny lub podaniu informacji o dostępności towarów niezgodnej ze stanem faktycznym.”

zawartego w § 9 Regulaminu (wzorca umowy);

którymi posługują się pozwani – A. S. oraz G. B. prowadzący działalność gospodarczą pod nazwą (...) S.C. Nadto powodowie wnieśli o zasądzenie kosztów procesu według norm przypisanych.

Sprawy wszczęte na skutek powyższego oznaczone zostały w repertorium XVII AmC numerami 17809/13, 17810/13, 18585/13, 18586/13, 18587/13, 19490/13. Zarządzeniem z dnia 29 stycznia 2014 roku sąd połączył powyższe sprawy do wspólnego rozpoznania pod sygnaturą akt XVII AmC 17809/13.

Powodowie wskazali, że pozwani wprowadzili sporny wzorzec umowy do obrotu prawnego, publikując go na prowadzonej przez siebie stronie internetowej, dostępnej pod adresem (...)

W ocenie powodów wskazane postanowienie wzorca umowy stanowi niedozwoloną klauzulę, gdyż jest sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interesy konsumentów. Wypełniałyby tym hipotezę art. 385[1] § 1 kc, zgodnie z którym niedozwolonymi są postanowienia umowy zawieranej z konsumentem, niezgodnione z nim indywidualnie, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy – z wyłączeniem postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny.

Odnosząc się do przedmiotowego postanowienia powodowie zarzucili, iż regulamin sklepu internetowego nosi charakter umowy adhezyjnej i tym samym pozwani korzystają z wzorca umownego. Zakwestionowane postanowienie w ocenie powodów stanowi niedozwoloną klauzulę na podstawie przepisu art. 385[3] kc. Powodowie wskazali na okoliczność wpisania podobnej klauzuli do prowadzonego przez Prezesa UOKiK rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone pod pozycją 3584.

Pozwani wnieśli odpowiedź na pozew w dniu 30 września 2013 roku, w której domagali się oddalenia powództwa. Pozwani zaprzeczyli, jakoby postanowienie to miało niedozwolony charakter, w szczególności naruszało w sposób rażący interesy konsumentów. Ponadto, podnieśli, iż zakwestionowane postanowienie nie kształtuje uprawnień konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami oraz nie nakłada na niego obciążeń ani obowiązków. Wnieśli także o połączenie wszystkich spraw toczących się między stronami przed tutejszym Sądem, zarejestrowanych w repertorium XVII AmC pod numerami: 17809/13, 17810/13, 18585/13, 18586/13, 18587/13, 19490/13.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Pozwani A. S. oraz G. B. prowadzą działalność gospodarczą polegającą m.in. na sprzedaży hurtowej herbaty, kawy, kakao i przypraw. W ramach tej działalności posługują się w obrocie z konsumentami postanowieniem wzorca umowy o treści:

„Sklep (...) zastrzega sobie prawo do odmowy realizacji zamówienia w przypadku gdy na stronach sklepu wystąpią nieoczekiwane błędy polegające na wyświetleniu niewłaściwej ceny lub podaniu informacji o dostępności towarów niezgodnej ze stanem faktycznym.”

Powyższe okoliczności były pomiędzy stronami bezsporne.

Zgodnie z art. 227 kpc przedmiotem dowodu są fakty mające dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie. W konsekwencji nie mogły być przedmiotem postępowania dowodowego okoliczności przedmiotowo nieistotne, zaś postępowanie dowodowe zostało ograniczone do normatywnie wyrażonych przez ustawodawcę przesłanek uznania postanowień wzorca umowy za niedozwolone.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Powództwa w niniejszej sprawie zasługiwały na uwzględnienie.

Okolicznością sporną między stronami było, czy przedmiotowe postanowienie miało charakter niedozwolony w myśl art. 385[1] § 1 kc.

Stosownie do treści art. 385[1] §1 kc, aby dane postanowienie umowne mogło być uznane za niedozwolone, musi ono spełniać cztery przesłanki tj.: (I) postanowienie nie zostało indywidualnie uzgodnione z konsumentem, (II) ukształtowane przez postanowienie prawa i obowiązki konsumenta pozostają w sprzeczności z dobrymi obyczajami, (III) powyższe prawa i obowiązki rażąco naruszają interesy konsumenta oraz (IV) postanowienie umowy nie dotyczy sformułowanych w sposób jednoznaczny głównych świadczeń stron. Omawiane postanowienie nie reguluje głównych świadczeń stron. Główne świadczenia pozwanego z tytułu zawartych umów polegają bowiem na wydaniu konsumentowi towaru, zaś konsumenta na zapłacie ceny za ten produkt.

Przesłanka braku indywidualnego uzgodnienia nie może w tej sprawie mieć znaczenia wobec abstrakcyjnego charakteru kontroli postanowienia wzorca umownego. Sąd nie bada w niniejszym postępowaniu konkretnych stosunków istniejących pomiędzy kontrahentami, ale wzorzec i treść hipotetycznych stosunków, jakie powstałyby pomiędzy pozwanym a potencjalnym konsumentem. Nie ma zatem znaczenia, czy jakaś konkretna umowa była między stronami negocjowana ani nawet czy wzorzec był, czy też nie był zastosowany przy zawieraniu jakiegokolwiek konkretnej umowy. Kontrola ta ma bowiem charakter oceny ex ante i obejmuje wzorzec, nie zaś konkretną umowę. Istotny jest zatem fakt, że pozwany wprowadził oceniany wzorzec do obrotu poprzez wystąpienie z ofertą zawarcia umowy z wykorzystaniem go.

Dla zastosowania omawianego przepisu przesłanki II (sprzeczność z dobrymi obyczajami) i III (rażące naruszenie interesów konsumenta) muszą zachodzić równocześnie. Z reguły rażące naruszenie interesu konsumenta jest naruszeniem dobrych obyczajów, ale nie zawsze zachowanie sprzeczne z dobrymi obyczajami rażąco narusza ten interes.

Poprzez dobre obyczaje rozumiemy pewien powtarzalny wzorzec zachowań, który jest aprobowany przez daną społeczność lub grupę. Są to pozaprawne normy postępowania, którymi przedsiębiorcy winni się kierować. Ich treści nie da się określić w sposób wyczerpujący, ponieważ kształtowane są przez ludzkie postawy uwarunkowane zarówno przyjmowanymi wartościami moralnymi, jak i celami ekonomicznymi i związanymi z tym praktykami życia gospodarczego. Wszystkie one podlegają zmianom w ślad za zmieniającymi się ideologiami politycznymi i społeczno – gospodarczymi oraz przewartościowaniami moralnymi. W szczególności zaś, dobre obyczaje to normy postępowania polecające nienadużywanie w stosunku do słabszego uczestnika obrotu posiadanej przewagi ekonomicznej.

W niniejszej sprawie dobrym obyczajem jest, by konsument przystępując do umowy, miał pewność realizacji świadczenia przedsiębiorcy i znał wszelkie możliwe przyczyny ewentualnego niewykonania zobowiązania. Zapis regulaminu musi być sformułowany w jasny i precyzyjny sposób, nie nastrożający wątpliwości interpretacyjnych w kwestii możliwości odmowy realizacji zamówienia. Co więcej, od profesjonalisty należy oczekiwać, że nie

wykorzysta faktu, iż on sam opracowuje wzorzec, który następnie staje się składnikiem umowy. Umożliwia to bowiem wprowadzenie przez przedsiębiorcę całkowicie dowolnego zapisu do wzorca umowy, na który konsument nie ma wpływu.

W zakresie oceny stopnia naruszenia interesów konsumentów Sąd tutejszy podziela opinię Sądu Apelacyjnego w Warszawie (wyrok z dnia 2006-06-27, sygn. akt VI ACa 1505/05), że naruszenie interesów konsumenta, aby było rażące, musi być doniosłe czy też znaczące. Natomiast interesy konsumenta należy rozumieć szeroko, nie tylko jako interes ekonomiczny, ale też każdy inny, chociażby niewymierny. Zaliczyć tu można również dyskomfort konsumenta, spowodowany takimi okolicznościami jak strata czasu, naruszenie prywatności, niedogodności organizacyjne, wprowadzenie w błąd oraz inne uciążliwości, jakie mogłyby powstać na skutek wprowadzenia do zawartej umowy ocenianego postanowienia. Przy określaniu stopnia naruszenia interesów konsumenta należy stosować nie tylko kryteria obiektywne (np. wielkość poniesionych czy grożących strat), lecz również względy subiektywne związane bądź to z przedsiębiorcą (np. renomowana firma), bądź to z konsumentem (np. seniorzy, dzieci). Konieczne jest zbadanie, jaki jest zakres grożących potencjalnemu konsumentowi strat lub niedogodności.

Na gruncie niniejszej sprawy naruszenie interesów konsumenta przejawia się głównie w sferze ekonomicznej. Zastosowanie kwestionowanego wzorca mogłoby doprowadzić do sytuacji, w której konsument spełniłby świadczenie, tj. zapłacił cenę, natomiast przedsiębiorca odmówiłby realizacji swojego świadczenia, za co nie ponosiłby żadnej odpowiedzialności. Może także dojść do naruszenia interesów prywatnych, gdy konsumentowi z jakiejś przyczyny zależało na czasie przy nadawaniu przesyłki i istotne było, kiedy paczka zostanie dostarczona odbiorcy, a odmowa realizacji zamówienia bardzo ten proces wydłużyła. Zgodnie z powyższym stosowanie przedmiotowego zapisu wzorca powoduje, iż interesy konsumenta mogą być rażąco naruszone, co w relacjach pomiędzy konsumentem a profesjonalistą nie powinno mieć miejsca. Ponadto sporne postanowienia narażają konsumentów na stratę czasu i trudności organizacyjne związane z danym zamówieniem, a także mogą powodować znaczną dezorganizację życia i wynikające z tego poczucie zawodu oraz brak satysfakcji.

Często konieczne jest również ustalenie, jak wyglądałyby prawa i obowiązki konsumenta w sytuacji braku analizowanej klauzuli (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2007-03-19, sygn. akt III SK 21/06 oraz z dnia 2007-10-11, sygn. akt III SK 9/07). Jeżeli przepisy ogólne stawiają konsumenta w lepszej sytuacji niż postanowienia proponowanej umowy, to w zasadzie postanowienia te należy uznać za niedozwolone. Odstępstwo od tej zasady możliwe jest tylko, o ile zmiana jest uzasadniona specyfiką wzajemnych świadczeń lub jest kompensowana innymi postanowieniami wzorca.

Zakwestionowana klauzula zastrzega sobie prawo pozwanych do odstąpienia od umowy, czym uzależnia spełnienie świadczenia od czynników zależnych wyłącznie od ich woli.

Wyjaśnienia wymaga, że pozwani prowadzą internetową sprzedaż wysyłkową za pośrednictwem sieci Internet. Posługują się przy tym prowadzoną przez siebie stroną, która zawiera prezentację oferowanych towarów oraz umożliwia złożenie oświadczenia woli zakupu towaru. Treść omawianej strony internetowej stanowi zatem niewątpliwie ofertę w rozumieniu art. 66 kc. W tym świetle widać wyraźnie, że postanowienie wzorca umowy przewiduje dla pozwanych możliwość odstąpienia od umowy a tym samym niewykonania zobowiązania.

Równocześnie – ze względu na specyfikę sprzedaży wysyłkowej – dane o produktach zamieszczone przez sprzedawcę stanowią dla konsumentów jedyne źródło informacji o nich. Konsument zatem może nie wiedzieć czy podana cena na stronie internetowej jest prawidłowa lub czy dostępność danego produktu jest błędnie wyświetlana. Tym bardziej zatem ważnym jest, aby informacje te były rzetelne. Odpowiedzialność za prawdziwość tych informacji musi spoczywać na sprzedawcy, gdyż zależy ona tylko od jego staranności zgodnie z art. 472 kc. Dlatego też, przedsiębiorca ponosi odpowiedzialność za informacje prezentowane na prowadzonej przez niego stronie internetowej. Ponadto, biorąc pod uwagę treść art. 471 kc oraz 472 kc należy zważyć na fakt, iż w sytuacji, gdy dłużnik nie wykona lub nienależyte wykona świadczenie- jest on wtedy zobowiązany do naprawienia wynikłej z tego tytułu szkody (chyba że niewykonanie lub nienależyte wykonanie jest następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi).

Zgodnie z powyższym należy zgodzić się z twierdzeniem powoda, że kwestionowane postanowienie jest niedozwolone. Przedmiotowe postanowienie wzorca umowy wypełnia przesłanki art. 385[1] § 1 zd. 1 kc, w szczególności zaś mieści się w hipotezach art. 385[3] pkt. 8 kc. Pozwani uzależniają spełnienie świadczenia od okoliczności zależnych tylko od ich woli. W przekonaniu Sądu pozostaje to w sprzeczności z dobrymi obyczajami i stanowi rażące naruszenie interesów konsumentów. W szczególności zaś zapis ten daje przedsiębiorcy możliwość ustalenia, kiedy może odmówić realizacji zamówienia, przez co może wyłączać lub istotnie ograniczać odpowiedzialność względem konsumenta za niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania. Ponadto klauzula ta spełnia przesłanki określone w art. 385[3] pkt 8 kc, zgodnie z którym w razie wątpliwości uważa się, że niedozwolonymi postanowieniami umownymi są te, które uzależniają spełnienie świadczenia od okoliczności zależnych tylko od woli kontrahenta konsumenta.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 385[1] § 1 kc, Sąd uznał postanowienie wzorca umowy za niedozwolone, zaś na podstawie art. 479[42] § 1 kpc zakazał jego wykorzystywania w obrocie z udziałem konsumentów.

Zgodnie z żądaniem pozwanych wyrażonemu na rozprawie Sąd postanowił nie obciążać pozwanych obowiązkiem zwrotu kosztów procesu na rzecz powodów. Zdaniem Sądu, niniejsza sprawa, z uwagi na rodzaj dochodzonego żądania, miała nieskomplikowany charakter i nie wymagała zwiększonego nakładu pracy i wyższego poziomu wiedzy profesjonalnego pełnomocnika strony powodowej. Ponadto decyzja taka jest uzasadniona względami ekonomicznymi, gdyż pozwani zgodnie wniesli o nieobciążanie ich kosztami postępowania w sprawie. Ze względu na ich sytuację materialną, wniesienia wobec nich kilkudziesięciu pozwów w podobnych sprawach, konieczność uiszczenia przez nich kosztów procesowych może przyczynić się do pogorszenia rentowności prowadzonej przez nich działalności gospodarczej. Zatem na podstawie art. 102 k.p.c. Sąd postanowił nie obciążać pozwanych obowiązkiem zwrotu kosztów procesu stronie przeciwnej.

Mając na uwadze wynik sprawy, orzeczenie o nakazaniu pobrania od strony pozwanej opłaty od pozwów w połączonej sprawie (wniesionych zostało 6 pozwów) uzasadnia art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 2005-07-28 o kosztach sądowych w sprawach cywilnych a Sąd nie znalazł podstaw, aby zwolnić pozwanych od realizacji tego obowiązku.

O publikacji prawomocnego wyroku w Monitorze Sądowym i Gospodarczym na koszt strony pozwanej zarządzono na podstawie art. 479[44] kpc.

SSO Anna Iwaszko